

POZNANIE...

- otázka

ŽIVOTA a SMRTI

Marek BEEM

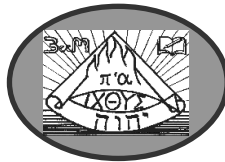
*A večný život spočíva v tom, aby poznali Teba,
jediného pravého Boha,
i (toho) ktorého si poslal, Ježiša Krista.
(J 17,3)*

POZNANIE...

– otázka ŽIVOTA a SMRTI

Marek BEEM

Tretie, upravené a doplnené vydanie

Pár otázok k titulu knihy

Je pravda, čo tvrdí titul tejto knihy?

Prečo poznanie ? Načo hľadať pravdu ?

Lebo:

1. podľa JEŽIŠA KRISTA, Božieho Syna, je (správne, pravdivé) *poznanie Boha – jediného pravého, a poznanie toho, ktorého Boh poslal – Ježiša Krista, podmienkou* (aj známkou) *večného života* (J 17,3),
2. a podľa JANA HUSA „*super omnia vincit veritas*“ („pravda víťazí nad všetkým“).

Ale kde hľadať tú pravdu, odkiaľ čerpať čisté, t.j. pravdivé poznanie?

Určite nie zo znečisteného, ale iba zo zaručene čistého zdroja, teda priamo z prameňa; lebo iba „*ex fonte pura defluit aqua*“ (iba „z prameňa vyteká čistá voda“; tou čistou vodou je hľadaná pravda – pravé poznanie).

Preto za poznaním, za pravdou vždy iba „*ad fontes*“ („k prameňom“) !

Kto to skúsi, iste dá za pravdu HIERONYMOVI, ktorý prehlásil: „*Cotemnet rivulos, cum coeperit haurire de fontibus*“ („kto sa napije z prameňa, odmieta piť z potokov“).

Ako sa však dostať k prameňu?

Cesta k prameňu (poznania) *smeruje vždy proti prúdu* (tradícií, konvencií a dogiem). Ale „*proti proudu plouti těžko*“, konštatuje JAN AMOS KOMENSKÝ.

A stojí to vôbec zato, dať sa ťažkou cestou — plávať proti prúdu — kvôli pravde?

Isteže, veď tu predsa IDE O ŽIVOT, dokonca O ŽIVOT VEČNÝ!

A inou alternatívou môže byť iba: *nepoznanie Boha, odmietnutie evanjelia Ježiša Krista – a následná smrť, večné zahynutie, definitívna záhuba* (2Tes 1,8.9).

Poznanie je teda naozaj otázkou života a smrti !

ISBN 80-89029-50-7

Prečo, komu, ako?

(namiesto prólogu)

Aby sa predišlo niektorým nedorozumeniam (všetkým sa vyhnúť asi nebude možné), rád by som hneď na úvod vysvetlil váženému čitateľovi tri veci:

prečo som vlastne napísal túto knihu,

komu je určená, resp. komu by som ju rád venoval,

ako som ju koncipoval a z akých zdrojov som čerpal.

Prečo?

Niečo o motivácii

Motivácia, ak ju poznáme, nám odpovie na otázku „prečo?“ – prečo človek niečo robí, ale aj prečo to robí tak, a nie inak.

Pravdaže, človek môže robiť niečo aj bez motivácie. Napríklad keď reaguje reflexne (resp. inštinktívne, podvedome) na nejaký podnet (obyčajne náhly, nečakaný, intenzívny, a najmä nebezpečný). Zdanlivo „bez motivácie“ koná, aj keď robí niečo na príkaz, rozkaz alebo z dajakého donútenia (priameho či nepriameho); v skutočnosti ho však vtedy tiež niečo motivuje — napr. strach, obava z následkov neposlúchnutia, niekedy však aj úcta k tomu, kto príkaz vydal (k autorite nenanútenej, ale dobrovoľne uznanej, prijatej).

Motivácia ovplyvňuje výsledok rozhodnutia medzi alternatívami: konať, či nekonať, a ak konať, tak ako? Pred rozhodnutím obyčajne prichádza podnet, ktorý si viac alebo menej intenzívne žiada odpoveď (reakciu). Po ňom nasleduje rozhodovanie, zvažovanie. Oboje – podnet (impulz) i zváženie (posúdenie) – je súčasťou motivácie. Pravdaže, nie vždy sa uplatňujú obe tieto zložky v rovnakej miere – raz môže prevážiť jedna, inokedy druhá. Ak je čin bezprostrednou odpoveďou na podnet a „zložka zváženia“ stojí v úzadí, blíži sa inštinktívnej (podvedomej) reakcii. Niekedy rozhodnutie k činu vzíde z úvah, zdanlivo bez podnetu; v skutočnosti tu však vždy nejaký podnet je. Nemusí byť vonkajší, môže vzniknúť v mysli človeka: napríklad cestou asociácií, ale aj – ako my, kresťania, veríme – vnuknutím (inšpiráciou = „vdýchnutím“) Božieho ducha (niekedy, žiaľ, aj ducha zlého). Tým však nie je povedané, že by aj v prípade, keď je tu zrejmy vonkajší podnet, nemal v motivácii účasť Boží (popríklad zlý) duch. Naopak, s ich prítomnosťou treba počítať vždy.

Podnet (to, na čo človek reaguje) môže mať charakter náhleho, jednorazového impulzu (často s výraznou emotívnou zložkou), ale aj dlhodobého, niekedy (ako si ukážeme) dokonca mnoho storočí trvajúceho problému.

Zváženie – zhodnotenie (prečo vôbec, **načo** a ako reagovať) je veľmi dôležitá zložka motivácie, je súčasťou rozhodovania, pri ktorom sa uplatňuje rozum, vôľa a morálka človeka (a to všetko v tom najširšom zmysle: úroveň intelektu, vzdelanie, výchova, skúsenosti, povahové vlastnosti, vplyv prevládajúcej paradigmy atď.), ale najmä vplyvy duchovné – práve tu, vo fáze zvažovania, rozhodovania, sa ukáže, či je konanie človeka riadené Bohom (Jeho duchom) alebo niečím (niekým) iným. Podľa toho možno hovoriť napríklad o **dobrej motivácii** – ak v nej prevažuje láska k Bohu, prejavujúca sa poslušnosťou voči Nemu (*Mk 12,30; 1J 5,3*) a láska k ľuďom (k bližnému), prejavujúca sa pomocou a službou tým, čo túto pomoc a službu potrebujú, a to nielen v materiálnej či telesnej, ale aj v duchovnej oblasti. (*Mk 12,31; Lk 10,27-37*), alebo o **zlej motivácii**,

prejavujúcej sa egoizmom – snahou získať iba vlastný prospech: zisk (materiálny alebo iný), slávu (resp. popularitu, uznanie) alebo moc nad inými.

Vlastne posúdiť čin, skutok (či je dobrý a či zlý) nemožno bez poznania jeho motívácie. V Božích očiach je dôležitejšia motivácia ako samotný „efekt“ činu. Inak povedané: hodnota motivácie určuje hodnotu skutku. Dokonca úmysel nepremený v čin má hodnotu samotného činu (realizovaného úmyslu). Ježiš to opakovane zdôrazňuje: napr. keď hodnotí „dvojhalierový“ milodar chudobnej vdovy vyššie ako veľké dary bohatých (*Mk 12,42-44*); keď dokonca odsudzuje modlitby – ak sú prednášané na verejných miestach a sú motivované snahou získať obdiv ľudí (*Mt 6,2*); alebo keď zlý úmysel (motív) hodnotí rovnako ako zlý (hriešny) skutok (*Mt 5,28*).

Po malej úvahe o motivácii vo všeobecnosti, rád by som vysvetlil, čo motivovalo mňa napísať túto knihu. Teda:

Prečo som napísal túto knihu?

Podnet („na čo?“)

To, na čo reagujem touto knihou (teda podnetom), je istý „problém“, ktorý možno označiť ako „**Veľký, večitý spor**“, a o ktorom budem podrobnejšie písať neskôr, v samostatnej kapitole (o bezprostrednom impulze bude zmienka v časti nazvanej „**Čo ma vyprovokovalo**“). Na tomto mieste iba naznačím (neskôr podrobnejšie vysvetlím), že ide o veľké nedorozumenie (a teda i o veľký problém) v takej závažnej otázke, ako je poznanie samotného Boha — o rozpor medzi tým, čo hovorí Božie slovo, a tým, čo tvrdia niektorí teológovia.

Zváženie („načo?“)

Načo? Načo sa vôbec zaoberať týmto „problémom“? Prečo sa usilovať poznať Božiu Pravdu a pravdu o Bohu? A načo (prečo) o tom všetkom písať?

Ak by odpovede na tieto otázky neboli presvedčivé, nemalo by zmysel sa tým vôbec zaoberať. Už na rube titulnej strany tejto knihy bol uvedený hlavný dôvod – prečo hľadať pravdu, a tiež hlavný (vlastne jediný spoľahlivý) zdroj – kde ju hľadať. Žiada sa však na tieto závažné otázky odpovedať podrobnejšie.

Na ono „prečo“ („načo“) vyplývajú z Božieho slova tieto **odpovede**:

1. Poznaním Božej Pravdy človek môže lepšie oslavovať Boha.
2. Čím viac poznáva človek pravdu o Bohu, tým je pokornejší, lebo si uvedomuje, aký veľký je Boh a aký malý, úbohý je on.
3. Človeku musí záležať na poznaní toho, čo Ježiš Kristus učil, čo hovoril o svojom Otcovi a o sebe, pretože život človeka – terajší, ale aj budúci (a najmä ten) – závisí práve od toho, či prijme toto učenie a jeho Autora; ale ako by ho mohol prijať, ak by ho nepoznal.
4. Ak človek pozná Pravdu, nesmie od nej odstúpiť. Naopak, musí na nej trvať a musí ju šíriť. Je nebezpečné nepravdu prikrývať napr. tzv. „tolerantnosťou“ či „láskou“ (v skutočnosti ústupčivosťou, nedôslednosťou či zbabelosťou), poprípade „úprimnosťou“ (veď nikoho neospravedlní to, že bude úprimne veriť bludom). Ak sa poznaná Pravda nezhoduje s tým, čo tvrdia „učitelia“ a tradícia, treba prosiť Boha o pomoc a znovu študovať, tvrdo pracovať. Ale ak je Pravda zjavená jasne, nespochybniteľne, potom nemožno ustupovať. Tu nejde o tolerantnosť, tu ide o Pravdu – o rozlíšenie pravdivého (správneho) od nepravdivého (nesprávneho, zavádzajúceho) – tu ide o život („...*večný život spočíva v tom, aby poznali...*“ – hovorí Boží Syn), a to je oveľa viac ako tolerancia. Ježiš Kristus veľakrát veľmi tvrdo hájil Pravdu proti nesprávnym názorom zákonníkov,

farizejov, saducejov a iných (vtedajších „teológov“). Kto ho chce nasledovať, musí sa riadiť jeho príkladom – aj v tejto veci.

Zo zváženia uvedených faktov vyplynulo rozhodnutie. No rozhodnutie je jedna vec, a realizácia zámeru druhá. Oboje môže byť ľahké alebo ťažké; ale problémy, s ktorými sa človek stretá pri realizácii, sú úplne iného charakteru ako tie pri rozhodovaní. Pred realizáciou si človek musí predovšetkým ujasniť „ako?“ – teda metódu, ktorú chce použiť (píšem o nej v časti nazvanej „**Ako?**“), ale okrem toho (presnejšie, ešte pred tým) musí mať jasné to, čo by bolo možné nazvať „**hlavnými princípmi**“ práce; a tie by mali vyplývať opäť z odpovedí na otázky:

1. Má človek nejakú možnosť poznať Božiu Pravdu? Ak áno, aké predpoklady na to musí mať? A ako ju má poznávať – vierou, či rozumom?
2. Ako poznať, čo je „biblické“, t.j. pravdivé, a čo je nepravdivé i keď je to za „biblické“ vydávané?

Odpovede sú:

- **ad 1.** Možnosť poznania Božej Pravdy z Božieho slova nie je otázkou teologického vzdelania, ani postavenia (funkcie) v cirkvi. To si iba cirkevná hierarchia začala v istom čase (od 2. – 3. stor., ale najmä od „konštantinizácie“ cirkvi, t.j. od 4. stor.) postupne osobovať právo na monopol v interpretácii Písma, pričom si tento svoj „monopol“ všemožne chránila – predovšetkým mocenskými prostriedkami: kto nesúhlasil s oficiálnou (t.j. jej) interpretáciou a s dogmami (ňou vymyslenými a potvrdenými), bol prenasledovaný, daný „do kliatby“ alebo fyzicky zlikvidovaný.

Napriek tomuto nebezpečenstvu vždy (od najstarších dôb) boli tu jednotlivci (niekedy i skupiny), ktorí upozorňovali na rôzne prechmaty cirkevnej hierarchie, predovšetkým na deformovanie biblickej Pravdy, ktorého sa často dopúšťala; vždy tu boli ľudia, ktorí sa pokúšali odstrániť deformácie (t.j. reformovať) učenie cirkvi. (V 15. – 16. stor. vyústili tieto snahy jednotlivcov do mohutných reformačných hnutí.)

M. Luther v dišpute s J. Eckom hovorí: „Koncily si navzájom protirečili... skôr treba veriť prostému laikovi vyzbrojenému Svätým písmom, než pápežovi alebo koncilu bez Písem.“ (3).

Áno, Božia pravda je dostupná každému, komu ju Boh chce zjaviť (aj „laikovi vyzbrojenému Písmom“). Nerozhoduje vzdelanie, postavenie, funkcia (Ježiš Kristus si za svojich učeníkov nezvolil učeníých zákonníkov, ale prostých ľudí), rozhoduje tu iba pokora pred Bohom, odhodlanie „*hl'adat' Hospodina celým srdcom a celou dušou*“ (5M 4,29-30; Pr 8,17; Iz 55,6). Boh zasľubuje, že pri splnení uvedenej podmienky sa človekovi *dá nájsť*; inými slovami: dá človeku dar svojho Ducha, s pomocou ktorého získa schopnosť poznať Ho i Jeho Pravdu. Takýto človek (duchovne zrozený z moci Boha, resp. Jeho Ducha), dokáže podriaďiť svoju vôľu i rozum Božiemu zjaveniu v Písme, dokáže poznávať Božiu Pravdu i pravdu o Bohu, dokáže veriť všetkému, čo Slovo zjavuje (aj keby sa to nezhodovalo s jeho doterajším poznaním alebo s učením, so systémom dogiem, v ktorom bol vychovaný a vyučený), až potom dokáže porozumieť všetkému (i tomu, čomu predtým nerozumel). Dôkazom jeho viery však nemôže byť to, že odloží rozum nabok, ale že podriadi svoje myslenie Božiemu zjaveniu v Písme. Viera v Boha a v Jeho nadprirodzenú moc nie je proti rozumu, ale stojí nad rozumom. Myslenie i konanie vo viere nie je iracionálne, ale „suprarácionálne“. Duchovný život je život najvyššej úrovne (teda aj najväčších schopností a možností), ale je na nižších úrovniach života – na živote vegetatívnom a animálnom – závislý (aspoň tu na zemi); nemôže sa od nich oddeliť ani ich ignorovať (o týchto veciach podrobnejšie píšem vo svojej knihe „**Fakty a úvahy O ŽIVOTE...**“). Preto aj pri poznávaní Boha a Jeho Pravdy majú viera (ktorá je súčasťou duchovného života) a rozum, čiže intelekt (ktorý je súčasťou animálneho života), spolupracovať!

Pár poznámok k tomu, čo bolo povedané o úlohe rozumu pri poznávaní Boha a Jeho Pravdy: v gréckych textoch NZ je použitých niekoľko výrazov, ktoré možno prekladať našim slovom „rozum“; rôzne preklady do slovenčiny a češtiny však používajú na ich pretlmočenie rozličné (nie vždy najvhodnejšie) výrazy. Príklady:

1. noys (= rozum, resp. *schopnosť poznávania rozumom* – „orgánom intelektu“; tiež *zmýšľanie*: napr. *metanoia* znamená *zmena zmýšľania*). Výraz *noys* je použitý v texte: ...*Jeho (Božia) večná moc a božskosť sa od stvorenia sveta uvažovaním (rozumom) poznáva zo stvorených vecí* (R 1,20 – podľa 1.1).

2. dianois (*dia-* = *skrze*, cez; *noys* = rozum, *rozmyšľanie*). Tento výraz je použitý napr. v texte: ...*Syn Boží prišiel a dal nám rozum poznať Toho pravého...* (1J 5,20 – podľa 1.2). (Ako vyplýva z pokračovania textu, „Ten pravý“ je Boh – Otec Ježiša Krista).

Pre porovnanie uvediem tu aj výrazy použité v tomto texte v niektorých iných prekladoch: *schopnosť* (1.1), *mysel* (1.3), *schopnosť poznať* (1.4), *schopnosť roznávať* (1.5), *mysl* (1.6), *schopnosť rozeznávať* (1.7), *rozumovú schopnosť* (1.8), *der Sinn* (1.9), *understanding* (1.10).

3. synesis (= *usudzovacia schopnosť*, „*ostrovtip*“, teda vlastne „správne, dokonale používanie rozumu“). Výraz *synesis* použil napr. apoštol Pavel vo svojom liste kolosenským kresťanom: ...*chcem ...aby prišli* (kresťania, o ktorých sa tu Pavel zmieňuje) *ku všetkému bohatstvu dokonalého chápania* (t.j. „chcem, aby získali dokonalú schopnosť **rozumného_usudzovania**...“), *k porozumeniu Božieho tajomstva...* (Kol 2,2).

- **ad 2.** Slová „pravdivý“ a „biblický“ by mali byť synonymá. Občas však nastane problém: napr. niekto vezme izolovaný výrok z Biblie (teda výrok „biblický“) a s jeho pomocou dokazuje „nebiblickú pravdu“ (t.j. nepravdu) alebo „rozpornosť“ v Božom slove. Ale biblický výrok (záver) nikdy nemôže byť ani nepravdivý ani rozporný. Ak sa takým zdá byť, potom treba vziať do úvahy kontext, a to nielen bezprostredný (susedné verše, príslušnú kapitolu), ale kontext širší, dokonca kontext celej Biblie. To, pravdaže, predpokladá poznanie celej Biblie, nie iba väčšieho či menšieho „výberu“ z nej. Vyžaduje si to teda kus práce – vytrvalosť, sústredenosť, systematickosť, ale aj isté vedomosti, najmä z exegézy a hermeneutiky (o tej si niečo povieme neskôr).

Také sú teda **hlavné princípy** práce pri hľadaní Božej Pravdy – taká je „*stratégia*“ tejto práce. Ostatné otázky, t.j. otázky **metodiky** (o ktorých píšem v kapitole „**Ako?**“) – to je „*taktika*“.

Komu?

Táto kniha, na rozdiel od niektorých mojich predchádzajúcich publikácií (4, 10, 11), nemá charakter apologetický alebo misijnó-evanjelizačný. To znamená, že nie je adresovaná ani „kritikom“ kresťanstva, ani jej poslaním nie je sprostredkovanie základného, jednoduchého evanjelia tým, čo o ňom dosiaľ nepočuli, a ani sa veľmi nehodí pre kresťanských „novorodencov“ (keďže jej obsahom nie je „mlieko“, ale dosť „tvrdý pokrm“ (1Ko 3,2)); no a keďže nejde o vedeckú prácu, nie je určená ani (iba) vysokoškoleným teológom. Chcel by som ju venovať „obyčajným“ ľuďom rôznych profesií, postavenia a vzdelania, ktorí však predsa len „obyčajní“ v niečom nie sú – v tom, že ich Duch svätý prebudil, vzbudil u nich záujem o veci duchovné; teda ľuďom veriacim – tým, čo už prešli nejaký úsek po ceste kresťanskej viery. Veď práve oni, ľudia s istou skúsenosťou viery, pri poznávaní Božej pravdy a pravdy o Bohu, obsiahnutej v Jeho slove, a pri jej konfrontácii s náboženskou praxou, narazia často na znepokojujúce otázky, s ktorými sa neraz len ťažko vyrovnávajú – pokiaľ nepochopia jednu vec: že **je rozdiel medzi vierou v Boha a Jeho Syna a – verením v dogmy.**

Áno, predovšetkým im by som chcel venovať túto knihu; ale aj tým, ktorí pochopili, že nestačí „veriť v Boha“ – že rozhodujúcimi sú otázky **ako veriť** a **v koho**, resp. **v akého Boha** veriť. A hľadajú na ne odpovede.

Epilóg

CHCIEŤ, VEDIEŤ, NEBÁŤ SA

Poznať a vyznať (!) jediného, pravého Boha a toho, ktorého poslal, Ježiša Krista, nemožno bez **vôle** (aktívneho záujmu a odhodlania), potrebného stupňa **znalostí** a istej **odvahy** – bez týchto vzácných darov Božieho Ducha. Nimi boli obdarovaní apoštoli, keď sa zhromaždili v pamätný deň Letnic (*Sk 2,1n*), ony boli hlavnými vlastnosťami reformátorov, ony sú podmienkou úspešného šírenia evanjelia i dnes, ale aj poznania a vyznania Božej pravdy každým jedným kresťanom. Pravda, človek môže Božie dary použiť alebo ignorovať (hrivny zveľaďovať alebo zakopať), ba niekedy aj zneužiť.

Vôľa (chcenie).

Je treba rozlišovať:

a) vôľu (chcenie) zaoberať sa duchovnými vecami (jej opakom je ľahostajnosť, nezáujem o ne)²⁹² – takáto vôľa je darom Božieho Ducha: **Boh pôsobí vo vás, aby ste aj chceli, aj konali podľa Jeho dobrej vôle** (*F 2,13*) – a

b) vôľu (chcenie) konať čokoľvek užitočné (jej opakom je lenivosť, pohodlnosť) – takáto vôľa je ľudskou vlastnosťou, vecou postoja človeka k akýmkoľvek povinnostiam (ovplyvňujú ju napr. povaha, výchova, charakter); môžu ju teda vlastniť (alebo ju nemať) aj „deti tohto sveta“. Od nej však závisí, okrem iného, aj to, či človek využije alebo ignoruje ktorýkoľvek dar Božieho Ducha.

Znalosti.

Človek nemusí byť teológom, aby porozumel Božej Pravde zjavenej v Jeho Slove (už v úvodnej časti tejto knihy sme si povedali, že schopnosť poznať Božiu Pravdu je darom Božieho ducha). Ťažko by však človek mohol interpretovať Božie slovo, ak by ho nepoznal. Bez toho, aby človek vedel, čo je obsahom autentickej Božej zvesti, a čo iba výmyslom ľudským, bez toho, aby sa dokázal aspoň ako – tak zorientovať v Písme – napr. bez toho, žeby vedel porovnať paralelné výpovede, poznať ich pravý význam, a to na základe istých kritérií (o niektorých z nich bolo hovorené v úvodnej časti tejto knihy) – a bez toho, aby poznal (aspoň sčasti) aj druhú stranu, t.j. hlásané „kvázipoznanie“, polopravdy (ktoré sú nebezpečnejšie ako zjavné lži, lebo vypadajú „dôveryhodne“) – teda bez tohto, bez týchto minimálnych znalostí, človek ťažko môže porozumieť skutočnému obsahu, zmyslu Božieho slova, a tak ľahko podľaňne zvodom rôznych „falošných prorokov“, alebo sa dostane do vleku novodobých „zákonníkov“, ktorí (rovnako ako ich starovekí „kolegovia“) často namiesto toho, aby interpretovali, desinterpretujú, namiesto vysvetľovania zahmlievajú pravý a jasný zmysel Božieho slova a Božieho zjavenia vôbec.

Odvaha.

Povinnosťou každého, komu dal Boh dar poznať svoju Pravdu, je nielen „*chodiť v pravde, resp. vo svetle*“ (*1J 1,7; 2J 4; 3J 4*), t.j. žiť podľa poznanej Pravdy, ale aj šíriť túto Pravdu. Výzvy k jej šíreniu i svedectvá o jej šírení nachádzame v SZ i v NZ (*Iz 43,10; Ž 89,2; 119,30; Mt 10,7; 28,19-20 atď.*). Ale k šíreniu Pravdy treba odvahy.

Áká len musela byť tá odvaha, s ktorou majster Jan Hus obhajoval ním poznanú Božiu pravdu a s ktorou kráčal v ústrety hroznej smrti na hranici. Alebo tá, čo viedla Martina Luthera – na ktorého bol vyvíjaný obrovský nátlak zo strany cirkevnej i svetskej moci, ktorý žil ako „pros-

* 292 Ľahostajnosť (nezáujem) je protipólom nielen vôle, ale aj lásky a viery. Je horšia ako nenávisť alebo odpor (čoho dôkazom je aj známa skutočnosť, že oveľa viac ozajstných, obrátených kresťanov pochádza z bývalých odporcov, nepriateľov Boha a Jeho Syna, ako z ľudí ľahostajných).

kribent“ (boli na neho uvalené dve kliatky – cirkevná i ríšska), nad ktorým visela neustále veľmi reálna hrozba mučenia a smrti – aká to bola odvaha, s ktorou tento muž na ríšskom sne-me vo Wormse priamo do očí samotného cisára a vysokých predstaviteľov ríše i cirkvi (naj-mocnejších ľudí vtedajšieho sveta), vyznal poznanú pravdu a smelo dodal: „...moje svedo-mie je pripútané k Božiemu slovu. Nemôžem nič odvolať a neodvolám; lebo ísť proti svedomiu je nesprávne a ohrozuje spásu. Tu stojím inak nemô-žem! Boh mi pomáhaj. Amen.“ Svoj postoj k poznanej pravde, ktorý tu vo Wormse taktó verejne demonštroval, Luther formuloval už predtým v známom rozhovore s pápežským teo-lógom J. Eckom: „...som povinný pravdu nielen tvrdiť, ale ju aj obhajovať vlastnou krvou a životom. Chcem veriť slobodne a nebyť otrokom autority nikoho, nech by išlo o koncil, univerzitu či pápeža. Budem s plným pre-svedčením vyznávať to, čo pokladám za pravdivé, či to tvrdil katolík alebo kacir, či to koncil schválil alebo odsúdil“.

Istotne nikto nebude pochybovať o tom, že v minulosti poznávanie, a najmä vyznáva-nie Božej pravdy nebolo možné bez odvahy. Stačí si, okrem uvedených dvoch príkladov, spomenúť na tisícky iných kresťanov, ktorí podstúpili strašnú smrť, či už na potupných rímskych koloch a krížoch, pod sekerou či mečom katov, v amfiteátroch v zuboch a pazú-roch dravcov pre „zábavu“ zvrhlých pohanských „svetovládcov“, a neskôr v stredovekých (ba dokonca i novovekých) žalároch, na galejach, na mučidlách, na popraviškách a v plameňoch hraníc, zapaloňovaných novými „svetovládcami“, tentoraz vydávajúcimi sa za predstaviteľov údajne „jedinej spasiteľnej“ a „všeobecnej“ cirkvi.

Ale je potrebná odvaha aj na prahu tretieho tisícročia? Mnohí si možno myslia, že o takých hrôzach, ako boli strašné „zábavy“ („hry“) starovekého a besnenie stredovekého Ríma, možno dnes čítať iba v historickej, poprípade beletristickej literatúre. Ale nie je to celkom tak; hoci treba pravdivo priznať, že sa metódy a nástroje prenasledovania predsa len menia (modernizujú). Len pred pár rokmi aj u nás tí, čo hájili poznanú pravdu, zakú-sili na vlastnej koži prenasledovanie (s použitím psychického i fyzického násillia) zo strany totalitnej komunistickej moci, a aj v súčasnosti mnohí kresťania (sú ich ročne tisícky) podstúpia mučenícku smrť pre svoju vieru (poznanú pravdu) v rôznych častiach sveta (najmä v moslimských krajinách). Ale aj v „demokratických“ krajinách (vrátanej našej) existujú „inkvizítori“. Ich metódy sú menej drastické, ale rovnako „účinné“ ako kedysi. Tvária sa mierumilovne, sú extrémne tolerantní k nekresťanským názorom a náboženstvám – moslimovia sú im „bratia“, s hinduistami sa spoločne modlia (ozaj, ku komu asi?), od ateistov preberajú „teórie o vzniku sveta a človeka“ – ale o to netoleran-nejšie reagujú, ak niekto spochybní ich dogmy (nie Božie slovo, ale výmysly ľudí!).

Teda k poznaniu treba vôľa, isté znalosti a odvaha. Lebo: „**cesta ku prameňu** (pozna-nia) **smeruje proti prúdu** (tradícií, konvencií, dogiem).

Nejde tu však iba o konflikt, nadobúdajúci niekedy charakter skutočného boja (a nielen slovného, ideového) s fanatickými (a často veľmi silnými, vplyvnými) obhajcami tradícií, konvencií a dogiem, ale neraz i o boj so sebou samým, so svojím svedomím (ak sme dosiaľ – vinou nedostatočného poznania – tie „staré pravdy“ považovali za pravé, skutočné). Dobre to poznali všetci skutoční hľadači pravdy. Napríklad L. N. Tolstoj – istotne na základe vlastnej skúsenosti, poznania – to vyjadril týmito slovami: „*Musíme milovať pravdu tak, aby sme boli vždy pripravení zriecť sa všetkého, čo sme prv považovali za pravdu, keď poznáme pravdu vyššiu.*“

Dovoľte, aby som problémy s poznávaním (s hľadaním pravdy) ilustroval touto alegóriou:

Každý človek môže čerpať z „rieky poznania“. Pravdaže, možnosť, ale najmä vôľa k tomu, nie je u každého rovnaká: sú i takí, čo z nej hádam nenačrú po celý život. Avšak úroveň pozna-nia nezávisí iba od toho **koľko**, ale aj **ako** (resp. **kde**, z ktorého miesta) kto čerpá.

Mohutnosť onej „rieky poznania“ sa pochopiteľne v priebehu jej toku zväčšuje, ale pravdy ubúda – je znehodnocovaná: riedená je početnými bočnými prítokmi a znečisťovaná špinou, od-padom i nebezpečnými jedmi, produkovanými vo veľkom množstve v celom povodí. Iba sa-

motný **prameň** (ktorým je Božie zjavenie v Jeho Slove, stvorenstve a v Jeho Synovi) je absolútne, krištáľovo čistý. Relatívne nenarušená, bezpečná je aj počiatočná časť toku, **bystrina** (bazálnej empirie). No ďalší, veľmi dlhý, prudký, a v dolnej časti aj mohutný, **dravý úsek** (prírodovedeckého poznávania), je už oveľa nebezpečnejší – nielen svojou dravosťou, ale (opäť najmä v dolnej časti) aj znečistením. Tento úsek prechádza plynulo v **hlbočinu** (teologických dogiem a najrozličnejších filozofických, resp. „teo-filozofických“ konštrukcií). Tok je tu pomalý, lenivý, ale zato veľmi nebezpečný pre početné víry a iné zákernosti. Posledným úsekom je **delta** (novopohanských učení a rôznych synkretických siekt). Pozostáva z početných ramien; mnohé z nich sú slepé so zahŕňajúcim, zapachajúcim obsahom. Pôda v okolí je barinatá, a celá oblasť je nesmierne nezdravá, nebezpečná.

Niektoré úseky toku sú spoľahlivo **regulované** (svetskou legislatívou), na iných miestach však rieka tečie neupraveným korytom, podmieľa brehy, ohrozuje okolie záplavami. Pozdĺž celého toku (vedľa neho i priamo v ňom) sú početné **stavby** (vedy, kultúry, umenia). Niektoré sú užitočné, iné zbytočné, a ďalšie vyslovene škodlivé (prekážajú toku). V poslednom úseku, v delte, užitočné stavby prakticky chýbajú: sú tu sem-tam zbytky po stavbách starších, alebo „stavebný zmätok“ – zväčša iba náznaky márneho úsilia postaviť niečo na bahnitej, ustavične zaplavovanej pôde.

V okolí „rieky poznania“ je hojná **vegetácia** (svetonázorov, paradigiem). Aj tá sa však v priebehu toku mení: spočiatku (v hornej časti) obsahuje menej druhov, sú tu prevážne pevné, silné stromy; v strednom úseku je flóra pestrejšia s prevahou krovinových, menej hodnotných porastov; v delte je vegetácia najhojnejšia, pevné stromy sú tu ojedinelé, prevažujú neúžitočné bahenné tráviny.

Život ľudí v povodí je do značnej miery ovplyvnený druhom **flóry** v ich okolí, najmä však **kvalitou toku**, stupňom čistoty, resp. znečistenia (pravdy) v mieste ich obydlija, resp. v mieste čerpania životodarnej vody (poznania). Niektorí sa totiž uspokojia s tým, že čerpajú z toku v blízkosti svojho bydliska, iní plávajú po prúde (je to pohodlné). A ďalší majú dosť **vôle** a **odvahy**, aby sa vydali na cestu proti prúdu; je to namáhavé a nebezpečné: cesta je ohrozená uviaznutím v bahne delty, zákernými vírmi hlbočiny, prudkosťou opäť strhávajúceho prúdu dravého úseku, a nakoniec ťažkou splavnosťou kamenitej bystriny. A tak niektorí „zakotvia“ skôr, ako by dosiahli cieľ cesty. Skutočne neveľa je tých, čo **vedia** prekonať všetky nástrahy a dosiahnu prameň. A ešte menej je tých, čo po namáhavej ceste majú dosť sil (vôle a odvahy) načerpať z prameňa toľko, aby mohli rozdávať aj iným – tým, ktorí z rôznych dôvodov sa nemohli dostať k prameňu.

Svojím milým čitateľom želám

vôľu vydať sa proti prúdu,

znalosť – schopnosť rozoznať znečistenie toku i jeho zákernosti, a poznať spôsob, ako im čeliť,

odvahu čeliť nástrahám a nebezpečenstvám na ceste k prameňu i pri rozdávaní v ňom načerpaného čistého, zdravého poznania.

Stojí to zato! Ak to raz skúsíte, sami zistíte, že naozaj „*contemnet rivulos, cum coeperit haurire de fontibus*“.

A celkom nakoniec ešte jedna otázka: Domnievaš sa, milý priateľ, že skutočne **poznáš jediného pravého Boha a toho, ktorého poslal, Ježiša Krista**? Nech už odpovieš akokoľvek („áno“, „nie“ alebo „neviem“), urob si test. Písmo totiž hovorí ako, resp. podľa čoho možno zistiť, či človek pozná Boha a Jeho Syna: „*Podľa toho vieme, že sme Ho poznali* (Jeho – jediného pravého Boha i toho, ktorého poslal – Ježiša Krista), *keď zachováme Jeho* (Božie) *prikázania. Kto hovorí: Poznám Ho, ale Jeho prikázania nezachováva, je klamár a niet v ňom pravdy.*“ (1J 2,3,4).

D. Bonhoeffer kedysi napísal: „Len poslušný verí, len veriaci poslúcha.“ V tejto vete slová „verí“ a „veriaci“ možno nahradiť (významovo prakticky synonymickým) výrazom „ten, kto pozná Boha a Ježiša Krista“. Nezabúdaj na to!

M. B.

O b s a h

Prečo, komu, ako?	3
Prečo?	3
Komu?	6
Ako?	8
Hermeneutika	11
Je Biblia... Božím slovom...?	12
opäť: Prečo?	17
Veľký, „večítý“ spor	17
Z dejín sporu	17
Z dôsledkov sporu	37
Čo ma „vyprovokovalo“	42
Ján 17, 3	45
<i>A večný život...</i>	45
<i>A...</i>	45
<i>...večný život...</i>	45
<i>...spočíva (je) v tom...</i>	50
<i>...aby poznali...</i>	50
<i>...aby (že, kedyž = keď)...</i>	50
<i>...poznali...</i>	50
<i>...(poznať) Teba...</i>	54
<i>...Teba...</i>	56
<i>...jediného pravého Boha...</i>	56
Meno nášho Boha	59
Význam mena	60
Stvoriteľ	64
Stvorenie „v Kristu... skrze neho a pre neho“	67
„Na počiatku bolo Slovo“ (stvorenie Slovom)	68
Večný	71
Všemohúci (vševládny)	71

Verný	72
Svätý	72
Milosrdný, milostivý	74
Láska	75
Sláva	76
<i>...a (toho), ktorého si poslal...</i>	78
<i>...Ježiša Krista...</i>	80
<i>...Ježiša...</i>	81
<i>...Krista...</i>	81
Pán	85
Boží Syn	87
Syn človeka	91
Učiteľ (Majster)	92
Spasiteľ	94
Vykupiteľ	94
História a (alebo) zjavenie	95
Boh a Boží Syn	107
Vzťah Ježiša Krista k Bohu	121
Vzťah Boha k Ježišovi Kristu	122
Labyrint sveta a (alebo) raj...	132
Literatúra	137
Diskusia (príloha)	138
„Návraty“	200
Prečo? (pokračovanie)	200
Veľký, „večitý“ spor (pokračovanie)	201
Epilóg – chcieť, vedieť, nebáť sa	211

POZNANIE... – otázka ŽIVOTA a SMRTI

Autor: Marek BEEM

Prvé vydanie:

Vydal: **MB.KB**, Sliač, 1998, str. 93

Tlač: NIKARA, Krupina

Druhé (doplnené) vydanie:

Vydal: **MB.KB**, Sliač, 2002, str. 186

Tlač: Bratia Sabovci, s.r.o., Zvolen

Tretie (revidované a doplnené) vydanie:

Vydal: **MB.KB**, Sliač, 2020, str. 220

I S B N 80-89029-50-7